

RABHADH

Ná déan dearmad an páipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabhar.

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2013

STAIR – GNÁTHLEIBHÉAL
(180 MARC)

DÉ CÉADAOIN, 12 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.00 – 3.30

STAMPA AN IONAIID

SCRÚDUIMHIR

FREAGAIR GACH CEIST 1, 2, 3 AGUS 4.

FREAGAIR 1, 2 AGUS 3 SNA SPÁSANNA ATÁ ANN CHUIGE SIN
AR AN SCRÚDPHÁIPÉAR.

FREAGAIR CEIST 4 I DO FHREAGARLEABHAR.

**CUIR AN PÁIPÉAR SEO ISTEACH LE DO FHREAGARLEABHAR, LE DO
THOIL**

1. PICTIÚIR
(35 marc)

Déan staidéar ar na pictiúir, **A, B, C1, C2** agus **C3**, a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) **PICTIÚR A**

Taispeánann pictiúr A radharc ó Chath Hastings.

- (i) Ainmnigh ceann **amháin** de na huirlisí troda atá á n-úsáid sa chath.
..... (3)
- (ii) Ainmnigh bealach **amháin** a bhfuil na saighdiúirí sa phictiúr ag iarraidh iad féin a chosaint ó ghortú.
.....
..... (3)
- (iii) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas ó na Meánaoiseanna agus mínigh an téarma a roghnaíonn tú:
Giústáil *Léigear* *Ridireacht*
.....
..... (4)

(b) **PICTIÚR B**

Taispeánann pictiúr B teach ina raibh díshealbhú ar tí tarlú sna 1800idí.

- (i) Cén fáth a gceapann tú go raibh an doras agus na fuinneoga druidte acu?
.....
..... (3)
- (ii) Is sagart é an fear atá marcáilte le X. Cén fáth a gceapann tú go mbeadh seisean ann, b'fhéidir?
.....
..... (4)
- (iii) Ba mhinic a thagadh cairde agus comharsana le chéile ag teach ina raibh díshealbhú ar tí tarlú. Cén fáth a gceapann tú go dtagaidís?
.....
.....
..... (4)

(c) **PICTIÚIR C1, C2 agus C3**

Taispeánann pictiúir C1, C2 agus C3 póstaer ón Dara Cogadh Domhanda. Tá teachtaireacht dhifriúil ag gach póstaer.

(i) Cad atá an póstaer i bpictiúr C1 ag iarraidh ar dhaoine a dhéanamh?

.....
..... (3)

(ii) Cad atá an póstaer i bpictiúr C2 ag iarraidh ar dhaoine a dhéanamh?

.....
..... (3)

(iii) Cén fáth a bhfuil dúnmharú á chur i leith na mná i bpictiúr C3?

.....
.....
..... (4)

(iv) Luaigh cosúlacht **amháin** atá ag na teachtaireachtaí sna póstaer i bpictiúr C2 agus C3 lena chéile?

.....
.....
..... (4)

[Thall

2. DOICIMÉID
(35 marc)

Déan staidéar ar an dá dhoiciméad, 1 agus 2, a ghabhann leis an bpáipéar seo agus ansin freagair na ceisteanna seo a leanas:

(a) **Doiciméad 1**

Staráí agus príosúnach ag caint faoi éalú an phríosúnaigh as campa príosúin Gearmánaigh le linn an Dara Cogadh Domhanda.

(i) Cén lá ar éalaigh siad?
..... (2)

(ii) Cad a coinníodh sa stóras?
..... (2)

(iii) Cén fáth nach raibh na príosúnaigh chun aon duine a lámhach?
.....
..... (3)

(iv) Cad a bhéic sé ar na gardaí chun an bhacainn a oscailt?
.....
..... (3)

(v) Cén fhianaise atá ann go raibh na príosúnaigh cliste?
.....
.....
..... (3)

(vi) Cuir tic i gceann **amháin** de na boscaí agus mínigh an téarma ó staidéar ar an stair nó ar an tseandálaíocht:
Músaem *Bolscaireacht* *Déantáin*
.....
.....
..... (4)

(b) **Doiciméad 2**

Le linn an Dara Cogadh Domhanda buamáladh mórán cathracha Eorpacha. Sa sliocht seo déanann bean amháin cur síos ar an taithí a bhí aici féin mar pháiste.

- (i) Cén pháirt de Learpholl a bhí na Gearmánaigh ag iarraidh a bhuamáil?
..... (2)
- (ii) Cár chodail an bhean agus a deartháir?
..... (2)
- (iii) Cár thosaigh siad ag codladh cúpla seachtain ina dhiaidh sin?
.....
..... (3)
- (iv) Cén fáth nach raibh a máthair ag iarraidh orthu dul ar scoil?
.....
..... (3)
- (v) Is foinse phríomhá an cuntas seo. Ainmnigh **dhá** chineál eile d'fhoinsí phríomhá.
.....
..... (4)
- (vi) Mínigh an fáth ar féidir leis an eolas a fhaightear i bhfoinsí staire a bheith mícheart in amanna?
.....
.....
..... (4)

3. CEISTEANNA GEARRFHREAGRA

(60 marc)

Freagair **DEICH** gcinn de na ceisteanna seo a leanas. Is fiú 6 mharc an ceann iad.

- (i) Cén **dá** mhiotal a mheasc daoine in Éirinn anallód chun cré-umha a chruthú?
..... (6)
- (ii) Cuir tic i gceann **amháin** de na boscaí agus mínigh an téarma sin ó hÉirinn anallód:
Crannóg *Draoi* *Fulacht Fia*
..... (6)
- (iii) I mainistir, cén sórt oibre a rinneadh i dteach screaptra?
..... (6)
- (iv) Ainmnigh seirbhís **amháin** a chuir mainistir ar fáil don phobal i dtús Ré na Críostaíochta in Éirinn.
..... (6)
- (v) Mínigh cad a bhí i gceist le caisleán *móta agus bábhún*.
..... (6)
- (vi) Le linn na hAthbheochana cad a bhí i gceist le *pátrún*?
..... (6)
- (vii) Ainmnigh dealbhóir **amháin** ón Athbheochan agus dealbh **amháin** dá chuid.
Dealbhóir:
Dealbh: (6)
- (viii) Ainmnigh scríbhneoir **amháin** ón Athbheochan agus saothar **amháin** dá chuid.
Scríbhneoir:
Saothar: (6)
- (ix) Cén fáth go raibh an clóphreas chomh tábhachtach sin do scaipeadh smaointeacha agus oideachais?
.....
..... (6)
- (x) Tabhair **dhá** chúis ar ceapadh go raibh taisteal farraige dainséarach sna Meánaoiseanna.
.....
..... (6)

(xi) Cuir tic le duine **amháin** díobh seo ó Ré na Taiscéalaíochta agus tabhair fíric mhór **amháin** ina thaobh:
An Prionsa Anraí an Loingseoir *Christopher Columbus* *Ferdinand Magellan*

.....
..... (6)

(xii) Ainmnigh fadhb **amháin** san Eaglais Chaitliceach thart ar an mbliain 1500.
..... (6)

(xiii) Ainmnigh leasaitheoir reiligiúnach **amháin** ón Reifirméisean agus an chathair/tír lenar bhain sé.
Leasaitheoir:..... Cathair/Tír: (6)

(xiv) Luaigh bealach **amháin** ina raibh teagasc na bprotastúnach difriúil ó theagasc na hEaglaise Caitlicí.
..... (6)

(xv) Cuir tic i gceann **amháin** de na boscaí agus mínigh an fáth ar mhéadaigh an fhorbairt sin an méid bia a d'fhéadfadh feirmeoirí a tháirgeadh le linn na Réabhlóide Talmhaíochta:
Sioladóir *Uainíocht na mBarr* *Póru roghnach*
..... (6)

(xvi) Tabhair fáth **amháin** ar thosaigh an Réabhlóid Thionsclaíoch sa Bhreatain.
..... (6)

(xvii) Tabhair **dhá** chúis leis an an saol a bheith míthaitneamhach i gcathracha na Breataine thart ar an mbliain 1850.
..... (6)

(xviii) Cén t-ainm a bhí ar an ngalar a scrios na prátaí aimsir an Ghorta Mhóir?
..... (6)

(xix) Cuir tic le ceann **amháin** de na téarmaí seo a leanas ón nGorta Mór (1845-50) agus mínigh an téarma a roghnaigh tú:
Long báis *Oibreacha fóirithinte* *Teach anraith*
..... (6)

(xx) Cuir tic le téarma staire **amháin** díobh seo a leanas agus mínigh an téarma a roghnaíonn tú:
Réabhlóid *Cogadh Cathartha* *Cinsireacht*
..... (6)

4. PEARSANA SA STAIR
(50 marc)

Freagair A agus B

A. Roghnaigh duine **amháin** de na daoine a ndéantar cur síos orthu thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin. Más mian leat, is féidir leat na leideanna a úsáid chun cabhrú leat i do fhreagra. Scríobh an teideal a roghnaíonn tú ag barr do chuntais.

(i) **Seandálaí i mbun oibre.**

LEIDEANNA: * Ag roghnú láithreach * Na huirlisí a úsáideadh
* Deacrachtaí ar an láthair thochailte * Dátaí a chur leis na déantáin (25)

(ii) **Duine a chónaigh i sibhialtacht ársa TAOBH AMUIGH d'Éirinn.**

LEIDEANNA: * Tithíocht * Siamsaíocht
* Reiligiún * Nósanna adhlactha (25)

(iii) **Ceardaí a chónaigh i mbaile meánaoiseach.**

LEIDEANNA: * Traenáil * Fadhbanna sa bhaile meánaoiseach
* Conas a bheith i do mháistircheardaí * Siamsaíocht (25)

B. Roghnaigh duine **amháin** de na daoine a ndéantar cur síos orthu thíos. Scríobh mar gheall ar an duine sin. Más mian leat, is féidir leat na leideanna a úsáid chun cabhrú leat i do fhreagra. Scríobh an teideal a roghnaíonn tú ag barr do chuntais.

(i) **Duine a fuair talamh le linn na bplandálacha in Éirinn.**

LEIDEANNA: * An fáth a bhfuair tú talamh * Do thuairim faoi na hÉireannaigh dúchasacha
* Ceannaire a thug an talamh * Athruithe mar gheall ar an bplandáil (25)

(ii) **Ceannaire réabhlóideach a ainmníonn tú (i Meiriceá nó sa Fhrainc nó in Éirinn) le linn Thréimhse na Réabhlóidí, 1770-1815.**

LEIDEANNA: * Luathshaol * Tuairimí
* Príomhimeachtaí na réabhlóide * Torthaí na réabhlóide (25)

(iii) **Ceannaire tábhachtach polaitiúil in Éirinn, sa Tuaisceart nó sa Deisceart, sa tréimhse 1922-1985.**

LEIDEANNA: * Luathshaol * Tuairimí
* Príomhéachtaí * Torthaí a c(h)uid oibre (25)

NÓ

Seanduine ag caint faoi athruithe móra atá tarlaithe in Éirinn san fhichiú haois.

LEIDEANNA: * Tithíocht * Obair
* Oideachas * Siamsaíocht (25)